

ТЕМА: БЕЗПЕКА І СТАТЕВА КУЛЬТУРА. ПРОФІЛАКТИКА ЗАХВОРЮВАНЬ, ЩО ПЕРЕДАЮТЬСЯ СТАТЕВИМ ШЛЯХОМ

Пригадайте шляхи передачі ВІЛ.

Безпека і статеву культуру. Життя людини як соціальної істоти базується на взаємостосунках з оточенням (рідними, друзями, однокласниками, вчителями тощо). Найскладнішими є стосунки між різними статями (чоловіком і жінкою).

Запам'ятаємо

Статева культура - це культура гармонійних відносин, включно із сексуальними, між чоловіком і жінкою. Сукупність зовнішніх ознак і внутрішніх рис людини, що роблять її привабливою для особин протилежної статі, має назву сексуальність.

Сексуальність притаманна кожній людині. Вона виражається через сексуальну активність. Для гармонійних відносин важливо вміти спілкуватися з особою протилежної статі й знаходити порозуміння в будь-яких ситуаціях.

У підлітковому віці під час статевого дозрівання виникає особливе психологічне почуття, так званий статевий потяг. Для деякого це стає приводом розпочати статеве життя. Але процес статевого дозрівання включає не лише анатомічні та фізіологічні аспекти, а й психологічні та соціальні. Негативними наслідками раннього початку статевого життя може стати небажана вагітність, безпліддя, захворювання, що передаються статевим шляхом (ЗПСШ): ВІЛ/СНІД, гепатит С тощо.

Підліткова вагітність є важливою соціальною проблемою. Тому відмова від пропозицій сексуальних стосунків у цьому віці демонструє зрілість і міцність характеру, а не м'якість і нерішучість. Раннє статеве життя може завдати болю і розчарування. Дехто отримує перший сексуальний досвід під впливом психоактивних¹ речовин, не усвідомлюючи повною мірою, що відбувається.

Гармонійні статеві стосунки передбачають взаємоповагу і відповідальне ставлення до партнера. Одним з проявів відсутності у людини статевої культури є неухважність до партнера і нехтування «безпечним сексом» - засобами контрацепції та профілактики ЗПСШ.

Запам'ятаємо

Питання грамотного регулювання народження дитини має соціальне, економічне, біологічне і медичне значення (поясніть це).

¹ Алкоголь, наркотичні речовини тощо.

Для запобігання вагітності застосовують різні засоби контрацепції (від лат. контрацептіон - виключення), серед них найпоширеніші:

- презервативи - найдоступніший засіб для безпечного сексу, зазвичай не впливає на здоров'я людини і надійно захищає від ЗПСШ;
- контрацептивні таблетки - препарати, які запобігають дозріванню та заплідненню яйцеклітин;

- внутрішньоматкова спіраль - невеликий пластиковий пристрій, який лікар або лікарка вводить у порожнину матки; це запобігає зануренню заплідненої яйцеклітини в її стінку;
- сперміцидні піхвові креми, пасти, таблетки та кульки; введення в піхву цих речовин перешкоджає руху сперматозоїдів.

Контрацепція набагато безпечніша за аборт, бо штучне переривання вагітності може завдати непоправної шкоди здоров'ю жінки. Перший аборт у 15 випадках зі 100 стає причиною безпліддя. Проте варто пам'ятати, що жоден засіб контрацепції не дає 100 %-ї гарантії запобігання вагітності, а використання деяких може зумовити запалення та ерозію матки, її шийки чи піхви, порушення ліпідного обміну тощо.

Профілактика захворювань, що передаються статевим шляхом (ЗПСШ). ВООЗ вважає небезпечний секс одним з п'яти глобальних факторів, що найбільше впливають на здоров'я людини й усунення яких може подовжити очікувану тривалість життя у світовому масштабі майже на п'ять років.

Легковажність, нестриманість, безвідповідальність, небажання чи нездатність передбачати та враховувати наслідки своєї поведінки часто призводять до інфікування ЗПСШ. На сьогодні відомо понад 40 збудників ЗПСШ. До них належать збудники гонореї, сифілісу, хламідіозу, трихомоніазу, генітального герпесу, гепатиту В та С, папіломавіруси та інші.

***Завдання:** з допомогою вчителя або вчительки, використовуючи літературні та інтернет-джерела, знайдіть інформацію про згадані захворювання та їхніх збудників. Визначте, збудники яких з них належать до бактерій, вірусів, одноклітинних еукаріотів. Підготуйте пам'ятку щодо профілактики цих захворювань.*

Кожне із згаданих захворювань має свої прояви та методи лікування. Але деякі люди легковажно ставляться до свого здоров'я, звертаючись не до лікаря, а до сумнівних спеціалістів. Наслідками невилікуваних ЗПСШ можуть бути:

- розвиток запальних процесів статевих органів як у чоловіків, так і в жінок, що можуть порушити сексуальну функцію (зокрема, призвести до імпотенції);
- безпліддя, яке настає у 20-40 % чоловіків і 55-85 % жінок;
- серйозні ускладнення під час вагітності, викидні, мертвонародження, народження дітей з хворобами;
- хронічні (постійні) болі в статевих органах.

Лікуватися від ЗПСШ мають обидва партнери одночасно, щоб уникнути повторних заражень.

Профілактика передачі збудників ЗПСШ та ВІЛ передбачає:

- уникання статевих стосунків з особами, щодо яких немає впевненості, що вони не інфіковані ВІЛ чи збудниками ЗПСШ. Не допускати, щоб біологічні рідини інших осіб (особливо кров, сперма, виділення з піхви) потрапляли на шкіру або слизові оболонки;
- максимально зменшити кількість сексуальних партнерів і партнерок;
- використання презервативів;
- ураховуючи, що деякі ЗПСШ передаються не тільки статевим шляхом, а й побутовим, слід дотримуватися чітких правил особистої гігієни - не користуватися чужою білизною, рушником, губкою, зубною щіткою, бритвою, помадою тощо;
- не користуватися з іншими людьми одними і тими самими голками та шприцами для введення лікарських речовин.

Мал. 19.1. Міжнародний символ боротьби зі СНІДом

Цікаво знати

У 1988 році ВООЗ оголосила день 1 грудня Всесвітнім днем боротьби зі СНІДом (мал. 19.1). У всьому світі в цей день говорять про СНІД як загрозу існуванню людства. Боротьба зі СНІДом об'єднала зусилля урядів і громадських організацій сотень країн, мільйонів небайдужих людей. Уже є певні успіхи щодо продовження життя людей зі СНІДом, посилюється толерантне ставлення до людей, інфікованих ВІЛ.

Важливо пам'ятати, що ранні прояви багатьох ЗПСШ можуть бути малопомітними, й більшість людей не звертає на них увагу, доки не з'являються серйозні симптоми, а отже, важкі ураження, які потребують складного лікування. Тому за найменшої підозри щодо зараження слід негайно звернутися до лікаря.

Однією з причин поширення ЗПСШ є зловживання алкоголем і наркотичними речовинами, оскільки людина у стані сп'яніння із затьмареною свідомістю легше вступає в статевий зв'язок.